

BBABAC - Bacheloroppgave med forskningsmetode

En kvalitativ studie av sosialarbeidernes rolle i forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme blant ungdommer

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i barnevern

UiS /mai 2021

Kandidatnummer: 5086

Antall ord: 12 347

Forord

Først vil jeg takke min fantastiske veileder, Tina Bojovic. Din dyktighet har vist gjennom ditt arbeid og ikke minst måten du har fulgt meg opp på. Takk for tilbakemeldinger, oppløftende ord og for alle råd.

Jeg vil også takke mine informanter som har deltatt i denne studien gjennom å dele sin erfaring og kunnskap. Det har vært veldig berikende.

Jeg vil takke familie og venner for all kjærighet og støtte.

Sist, men ikke minst, vil jeg takke min mann Eirik for all oppmuntring! Takk for at du aldri sluttet å motivere meg til å fortsette og for din ubetingede støtte gjennom hele studiet.

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	4
1.1	BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA	4
1.2	AKTUALITET	5
1.3	PRESENTASJON AV PROBLEMSTILLING	6
1.4	BEGREPSAVKLARINGER	6
1.5	FORMÅL MED OPPGAVEN	7
2	TIDLIGERE FORSKNING OG KONTEKST.....	8
2.1	ÅRSAKER TIL RADIKALISERING	8
2.2	TIDLIGERE FORSKNING	9
2.3	FOREBYGGING I KOMMUNEN	10
3	TEORETISK REFERANSERAMME	13
3.1	TILLIT OG RELASJONER	13
3.2	FOREBYGGINGSMODELLER.....	14
3.2.1	<i>Den sosiale forebyggingsmodellen.....</i>	<i>14</i>
3.2.2	<i>Den risikobaserte forebyggingsmodellen.....</i>	<i>14</i>
3.3	BRONFENBRENNERS BIOØKOLOGISKE MODELL	15
3.4	RISIKO- OG BESKYTTELSESAKTØRER.....	16
3.5	FLERKULTURELL KOMPETANSE	16
3.5.1	<i>Akkulturasjon</i>	<i>16</i>
3.5.2	<i>Kultursensitivitet og kulturkompetanse</i>	<i>17</i>
4	METODE.....	18
4.1	VALG AV METODE.....	18
4.2	DATAINNSAMLING	19
4.3	FORBEREDELSE OG GJENNOMFØRING AV INTERVJU	20
4.4	ANALYSE	21
4.5	ETISKE VURDERINGER.....	23
4.6	STUDIENS TROVERDIGHET	24
4.6.1	<i>Validitet</i>	<i>24</i>
4.6.2	<i>Reliabilitet</i>	<i>25</i>
5	PRESENTASJON AV FUNN	26
5.1	KUNNSKAP OG KOMPETANSE	26
5.2	IDENTITET	28
5.3	GENERELL FOREBYGGING	29
5.3.1	<i>Relasjonsbygging og rollemodeller</i>	<i>30</i>
6	DISKUSJON	32
6.1	KUNNSKAP OG KOMPETANSE	32
6.2	IDENTITET	33
6.3	GENERELL FOREBYGGING	35
6.3.1	<i>Relasjonsbygging og rollemodeller</i>	<i>36</i>
7	AVSLUTNING.....	39
7.1	AVSLUTTENDE REFLEKSJONER.....	40
	LITTERATURLISTE	41
	VEDLEGG.....	43

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Jeg har flere års erfaring som sosialarbeider i ulike etater. Jeg har gjennom disse årene fått øynene opp for ungdommer i sårbare livssituasjoner, og vært vitne til hvordan de gode og dårlige valgene de tar i denne livsperioden kan få store betydninger for livene deres senere. Jeg har gjennom min rolle i arbeid med ungdommer kjent på ansvaret med å veilede dem i riktig retning, jeg har ønsket å hjelpe dem med å ta riktige avgjørelser, jeg har kjent på maktesløsheten når ungdommene velger å høre på mennesker med andre intensjoner på grunn av et ønske om å passe inn og å bli akseptert. Jeg har sett hvordan behovet for bekreftelse blir erstattet med sinne når det ikke dekkes. Jeg har vært vitne til hvordan de samme ungdommene vender seg til hvem som helst, så lenge de får kontakt med noen. Jeg har sett hvordan mennesker i dårlige miljøer tar kontakt med disse ungdommene og fører dem i feil retning da de er «lett» formbare. Jeg har på den måten vært vitne til hvordan ungdommer havner i feil miljøer. Jeg har sett viktigheten av vårt arbeid som sosialarbeidere og hvordan vi kan påvirke. Rollen kommer med et stort ansvar og jeg vil gå dypere inn på hva dette betyr senere inn i oppgaven. I denne oppgaven undersøkes det hvordan man kan forebygge at ungdommer blir rekruttert til miljøer hvor ideologiene er så sterke at man er villig til å bruke vold for å oppnå sine mål.

Grunnen til at jeg valgte å studere barnevernspedagogikk var min interesse for hvordan man i arbeid med ungdommer i sårbare grupper kan hindre dem i å velge og omgås med feil mennesker og slik hindre disse ungdommene til å bli rekruttert til feil miljøer med tanke på radikaliserings og voldelig ekstremisme. I løpet av de siste årene har også samfunnets fokus på voldelig ekstremisme og radikaliserings økt betraktelig.

1.2 Aktualitet

I PSTs nasjonale trusselvurdering for 2021 forventes det at ekstrem islamisme og høyreekstremisme utgjør de største terrortruslene mot Norge. Det forventes økt radikaliserings til høyreekstremisme det kommende året. Gjennom de siste årene har man sett en fremgang av høyreekstremer både globalt og i Norge. I Norge er dette eksemplifisert ved angrepene på Utøya i 2011 og moskeangrepet i Bærum i 2019. Kampsakene som frontes appellerer bredere enn før som bidrar til at man har flere kandidater som kan bli radikalisert. Covid-19 er også en faktor som kan bidra til økt radikaliserings da flere sitter isolert med mer tid til internett og kan trekkes mot sosiale fora. I tillegg har håndteringen av pandemien virket veldig polariserende og har hos noen høyreekstremer utviklet et hat mot staten. Det understrekes at Internett er den viktigste rekrutteringsarenaen for høyreekstremisme. Man ser også at større høyreekstremer terrorhandlinger inspirerer andre til å planlegge terror. Ifølge PST er det flere ekstreme islamistiske nettverk i Europa, og disse vil forsøke å radikalisere flere personer til ekstremisme. Disse nettverkene utnytter hendelser som oppleves som krenkende til å radikalisere personer til ekstrem islamisme (PST, 2021).

I 2014 presenterte regjeringen en handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme, og i 2020 ble det publisert en revidert versjon. Målet med handlingsplanen var å styrke arbeidet med å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme, og kan ses på som et rammeverk for en målrettet og strategisk innsats på feltet. Planen kommer med flere tiltak som skal gi konkrete verktøy til de som arbeider med temaene i praksis (Justis- og beredskapsdepartementet, 2014). Strategien som er valgt er at det norske forebyggingsarbeidet er bredt forankret, og at forebygging av radikaliserings og ekstremisme skal bygge på de samme grunnprinsippene som generell forebygging av kriminalitet. Det legges frem flere tiltak på hvordan man skal styrke arbeidet gjennom økt kunnskap og kompetanse, bedre samarbeid og koordinering, re-integrering, forebygging gjennom internett og internasjonalt samarbeid. Det som er mest relevant for mitt forskningsprosjekt er at det er tiltak om at kunnskap og kompetanse i lokalsamfunnene skal økes samt at det skal utvikles veiledningsmaterieill for de personene som er i direkte kontakt med utsatte individer. I handlingsplanen er det også inkludert en veileder utviklet av SaLTo samt en liste over mulige bekymringstegn man kan se etter. Ved revisjon av handlingsplanen i 2020 har man sett at landskapet har endret seg ved at PST anser det like sannsynlig at høyreekstremer skal

gjennomføre terrorangrep i Norge som at ekstreme islamister skal gjøre det. Det har blitt lagt til åtte nye tiltak og flere av de eksisterende tiltakene har blitt videreutviklet, justert eller fjernet (Justis- og beredskapsdepartementet, 2020).

Man kan se gjennom både handlingsplan og PSTs trusselvurdering at temaet om forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme er høyaktuelt i dagens samfunn. Regjeringen fokuserer på å bygge kunnskap og kompetanse om temaet, og dette er noe mitt forskningsprosjekt ønsker å se dypere inn på.

1.3 Presentasjon av problemstilling

For å belyse temaet nevnt i innledningen har jeg formulert følgende problemstilling:

På hvilken måte kan sosialarbeidere bidra til å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme blant ungdommer?

Ungdommer blir i denne oppgaven definert som unge i aldersspennet 13-18 år.

Jeg ønsker gjennom dette spørsmålet å legge vekt på hva sosialarbeidere kan bidra med, hvilken kompetanse som kreves og hvilke metoder som kan benyttes for å oppnå at færre ungdommer radikaliseres og tyr til voldelig ekstremisme. Gjennom intervjuer med erfarne sosialarbeidere vil jeg høre om deres praktiske erfaringer og tanker om temaet.

Forskningsprosjektet avgrenses ved at det kun er intervjuet fem personer som er et forholdsvis lavt antall informanter. Informantene inkludert i studien arbeider som sosialarbeidere og det er ikke tatt med perspektiv fra personer som selv har vært eller er radikalisererte.

1.4 Begrepsavklaringer

Radikalisering blir av PST definert som prosessen der en person utvikler aksept for eller vilje til aktivt å støtte eller delta i voldshandlinger for å oppnå politiske, religiøse eller ideologiske mål, og det er denne definisjonen jeg velger å legge til grunn for dette forskningsprosjektet (PST, 2021). Ifølge Bjørgo og Gjelsvik (2015) oppsto sannsynligvis

begrepet etter bombene i London da man forsto at terrorisme ikke nødvendigvis måtte komme utenfra, men at det også kunne oppstå blant egen befolkning (Bjørge & Gjelsvik, 2015, s. 15; Sedgwick, 2010, s. 480). Definisjonen av radikaliserings er omstridt og ifølge Neumann (2013) er det ingen absolutt enighet om hvordan radikaliserings defineres, men de fleste er enige om at det er en prosess. Ingen som studerer radikaliserings mener at noen blir ekstremister over natten (Neumann, 2013, s. 874). Neumann (2013) og Sedgwick (2010) argumenterer for at det å være radikal ofte kan ha positiv betydning og konsekvenser, og henviser til at homofilt ekteskap og kvinnelig stemmerett er resultat av radikale holdninger (Neumann, 2013, s. 876; Sedgwick, 2010, s. 481). Lid og Heierstad skiller mellom voldelig radikaliserings og ikke-voldelig radikaliserings (Lid & Heierstad, 2019b, s. 18). Den ikke-voldelige radikaliserings forstås da som den gradvise tilknytningen til ekstrem politisk ideologi, mens voldelig radikaliserings er da prosessen hvor man involveres i en ikke-statlig bevegelse.

1.5 Formål med oppgaven

Formålet med oppgaven er å øke fokuset på radikaliserings slik at sosialarbeidere som er i førstelinjen i møte med ungdommer i sårbare grupper skal ha riktig kunnskap til å kunne håndtere de situasjonene. Etter terrorhandlingene i Norge kan man se tilbake å tenke hva man kunne gjort annerledes for å hindre slike hendelser. Jo mer man vet hva man kan gjøre på forhånd i forebyggingsfasen, jo mer kan det utgjøre en positiv forskjell. Det vil alltid være mindre skadelig å forebygge noe fra å skje fremfor å reparere skadene etterpå. På grunn av sin yrkesposisjon kan sosialarbeidere med riktig kompetanse være med på å hindre nye slike hendelser.

2 Tidligere forskning og kontekst

I dette kapittelet gjennomgås tidligere forskning som er gjort på området samt hva som er funnet ut at kan være årsaker til at ungdommer blir radikaliseret. Det vurderes som relevant for oppgaven å ha en innsikt i årsaker for å svare på problemstillingen om hvordan sosialarbeidere kan bidra til å forebygge radikaliseret og voldelig ekstremisme.

2.1 Årsaker til radikaliseret

For å kunne forebygge på en effektiv måte er det ofte ønskelig å vite årsaksmekanismer for det man skal forebygge. Ifølge Lid og Heierstad (2019) er det problematisk å komme med årsaker til radikaliseret på grunn av manglende kunnskap, mangfold blant de som blir radikaliseret og veldig sammensatte grunner (Lid & Heierstad, 2019b, s. 23). Man kan se på årsaker fra forskjellige fagfelt. Fra et sosiologisk ståsted kjennetegnes den radikaliserete som individer som føler seg på utsiden av samfunnet, og som er på jakt etter tilhørighet, mening, verdighet og en identitet (Haugstvedt, 2019, s. 152). Fra det psykologiske perspektivet vektlegger man at det ikke kun finnes én type terroristprofil. Punkter som kan drive en person til det ekstreme er sårbarhet, søken etter berømmelse, utilfredshet med dagens politiske system og sosial tilknytning til radikale grupper (Lid & Heierstad, 2019b, s. 23). Det som det virker å være en enighet om er at det er mange ulike faktorer både på individ, gruppe- og samfunnsnivå som bidrar til at en person utvikler ekstremistiske holdninger.

I Norge er det en gjennomgående oppfatning om at årsakene til radikaliseret ofte er de samme som årsakene til atferdsvansker, rusavhengighet og kriminell atferd. PST vektlegger at de i faresonen ofte har hatt en problematisk barne- og ungdomstid og lav utdanning (Lid & Heierstad, 2019b, s. 24). Nøkkelord som nevnes er utenforskap, oppvekst med dårlig omsorg og depresjon. I tillegg nevnes unge med innvandrerbakgrunn som har identitetsutfordringer grunnet sin flerkulturelle bakgrunn. Som en oppsummering trekker Lid og Heierstad (2019b) frem at radikaliseret og voldelig ekstremisme er vanskelig å forebygge siden det som skal forebygges stadig er i endring. Det er også vanskelig å identifisere hvem som er i risikozonen da det krever veldig mye kunnskap og erfaring (Lid & Heierstad, 2019b, s. 26).

2.2 Tidligere forskning

Bjørgero og Gjelsvik utførte i 2015 en gjennomgang av norsk og internasjonal forskning som var blitt utført på forebygging av radikaliseringsprosessen og voldelig ekstremisme. De konkluderer med at det har blitt gjort mye forskning på fenomenene radikaliseringsprosessen og voldelig ekstremisme, men mindre forskning er blitt gjort på hvordan man kan forebygge og hva som er effektivt. Noe av forskningen har tatt for seg radikaliseringsprosessen som vil si at man kan identifisere punkter hvor man kan intervensjonere for å forebygge (Bjørgero & Gjelsvik, 2015, s. 232). Håvard Haugstvedt har publisert flere vitenskapelige artikler der han undersøker sosialarbeideres rolle i forebygging av radikaliseringsprosessen og voldelig ekstremisme. Han refererer til andre studier der det er funnet at sosialarbeidere kan se på forebygging av radikaliseringsprosessen som en byrde, da et mulig endepunkt av radikaliseringsprosessen er terrorisme. Dette tunge ansvaret kan skape en usikkerhet blant de ansatte som gjør at det kan være utfordrende å identifisere og håndtere saker som handler om radikaliseringsprosessen (Haugstvedt, 2019, s. 152, 2020a, s. 221, 2020b, s. 2). Lid og Heierstad (2019a) underbygger også denne observasjonen i deres studie av kommunenes rolle i forebygging av radikaliseringsprosessen (Lid & Heierstad, 2019a, s. 95). Haugstvedt (2020b) har gjennomgått studier som har forsket på hvorfor noen radikaliseres og andre ikke. Det blir trukket frem at påvirkende faktorer kan være psykisk helse og følelse av utilstrekkelighet, men ingen studier har kommet med klare konklusjoner (Haugstvedt, 2020b, s. 2). Haugstvedt viser til andre studier som sier at det ikke finnes sterke beviser på hva som fungerer innen forebygging av radikaliseringsprosessen. Det kommer også frem at man ikke bør basere forebygging av radikaliseringsprosessen og voldelig ekstremisme på standardiserte sjekklister og tilnærminger (Haugstvedt, 2020b, s. 2). Det er forventet at sosialarbeiderne på den ene siden fungerer som en sosialarbeider der man prøver å forebygge radikaliseringsprosessen og legge til rette for brukeren, mens man på den andre siden har kommunikasjon med politi og fungerer som en kontrollfunksjon. Kombinasjonen av forskjellig tanke sett mellom sosialarbeidere og sikkerhetsarbeidere, det at feltet er relativt nytt, mangel på trening og et lavt antall saker gjør at prosessen med forebygging av radikaliseringsprosessen kan være veldig utfordrende for sosialarbeiderne (Haugstvedt, 2020b, s. 2).

Marit Klemp skrev i 2016 en avhandling der hun undersøker barnevernets rolle i forbindelse med forebygging av radikaliseringsprosessen og voldelig ekstremisme, og om de eksisterende virkemidlene er tilstrekkelige. Hun konkluderer i denne forskningen med at virkemidlene som

er til rådighet i stor grad er tilstrekkelige, men det kreves økt kunnskap, spesialisering og fleksibilitet for å kunne få tilfredsstillende resultater. Studien understreker at dialog og relasjon er vesentlig for å lykkes med å forebygge radikaliserende holdninger (Klemp, 2016).

Etter å ha gjennomgått relevant tidligere forskning på området er min oppfatning at det mangler forskning på hvordan man som sosialarbeider kan forebygge radikaliserende og voldelig ekstremisme. Som Bjørge (2015) nevner har det blitt gjort mer forskning på fenomenene i seg selv enn på det å forebygge (Bjørge & Gjelsvik, 2015, s. 232). Jeg ønsker gjennom min oppgave å bidra til forskningen med å få frem hva sosialarbeiderne kan gjøre i forbindelse med forebygging av radikaliserende og voldelig ekstremisme, og hva som er viktig for dem i relasjon til dette.

2.3 Forebygging i kommunen

Kommunene har en svært viktig rolle i forebyggingen av radikaliserende og ekstremisme og det å holde lokalsamfunn trygge. Kommunene kalles gjerne for førstelinjen som skal oppdage personer i risikozonen, og har flere virkemidler for å forebygge negativ radikaliserende (Bjørge & Gjelsvik, 2015, s. 176; Justis- og beredskapsdepartementet, 2020; Lid & Heierstad, 2019a, s. 91). Hovedstrategien til kommunene er å møte utfordringene med radikaliserende på samme måte som man møter andre problemer som rus, atferdsvansker og kriminalitet. Dette kan være en sårbar strategi fordi ekstremisme ikke nødvendigvis er som de andre kjente utfordringene (Lid et al., 2016, s. 8; Lid & Heierstad, 2019a, s. 91). Radikaliserende og ekstremisme kan av mange bli oppfattet som noe ukjent og farlig. Det er derfor viktig at sosialarbeiderne i førstelinjen har tilstrekkelig kompetanse, koordinering og oppfølging for å være best mulig rustet til å forebygge radikaliserende og ekstremisme (Lid & Heierstad, 2019a, s. 91). Ifølge Lid og Heierstad (2019a) opplever kommuneansatte store utfordringer knyttet til forebyggingen av radikaliserende og ekstremisme. Den største utfordringen er at de aldri vil ha full oversikt over personer som er i risikozonen eller på vei inn i radikaliseringsprosessen. En annen utfordring er at det oppleves at det er mangel på kunnskap med å identifisere risikopersoner, og hvordan man eventuelt skal håndtere disse. Dette gjør at det oppleves som vanskelig å sette inn forebyggende tiltak. Lid og Heierstad (2019a) nevner også at det er usikkerhet innad i kommunene om hvem som har ansvar for hva, hvilken kompetanse som kreves og at det er en oppfattelse av engstelse og usikkerhet blant kommunalt ansatte

(Haugstvedt, 2019, s. 153; Lid & Heierstad, 2019a, s. 95). Handlingsplanen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme fra 2014 (Justis- og beredskapsdepartementet, 2014) oppfordret kommunene til å bruke eksisterende tiltak og virkemidler, men spørsmålet er om forebygging av radikaliserings krever spesialiserte virkemidler fremfor de mer generelle virkemidlene som kommunen har (Lid & Heierstad, 2019a, s. 95).

Grunnen til at kommunene har fått en så sentral rolle i forebyggingen av radikaliserings er at det er en sterk oppfatning i Norge at generelle velferdsordninger er egnet i forebygging av kriminalitet (Lid & Heierstad, 2019a, s. 97). Oppfatningen er, som tidligere nevnt, at grunnprinsippene og årsakene er lignende for de som blir radikaliserede som de som starter med rus eller annen kriminell atferd. Det handler mye om å være utenfor fellesskapet og viktige arenaer som arbeid og utdanning, samt at man er i marginaliserte eller sårbare posisjoner (Lid & Heierstad, 2019a, s. 97). Den gjengse oppfatning er at løsningen på disse problemene er å legge til rette for arbeid og utdanning, og å bidra med kunnskap og kompetanse slik at individene kan fungere godt i et sosialt fellesskap. I et forskningsprosjekt fra 2016 om kommunenes rolle i forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme kom det frem at de kommunalt ansatte i førstelinjen hadde utfordringer med å identifisere personer i faresonen (Lid et al., 2016). Det kunne være problematisk å definere hva som var bekymringsverdig og når bekymringen var relatert til radikaliserings og ekstremisme. Det opplevdes som vanskelig å identifisere om bekymringen var relatert til radikaliserings, ekstremisme, rus, familieproblemer eller lignende. Informantene i studien synes særlig det var utfordrende å vurdere bekymringer knyttet til personer med minoritetsbakgrunn, og der det handlet om religiøs ekstremisme. Mangel på kompetanse både innen kultur og religion gjorde det vanskelig å skille hva som kunne være en bekymring og hva som var normalt (Lid et al., 2016, s. 200; Lid & Heierstad, 2019a, s. 101–102). Kommunene har satset mye på å øke kunnskap og kompetanse rundt det å oppdage bekymring, men det er en mangel på klare prosedyrer og trening i kjennetegn og faresignaler. Denne usikkerheten kan gjøre at de ansatte lager egne retningslinjer basert på egne normer og verdier og man har da ikke en felles standard man vurderer bekymringene utfra (Lid & Heierstad, 2019a, s. 102).

Haugstvedt (2019) kom i sin studie frem til at tillit og å bygge relasjoner er vitale komponenter i sosialarbeiderens forebyggingsarbeid (Haugstvedt, 2019, s. 160–162). Det poengteres av informantene i studien til Haugstvedt at det kreves både tid og sensitivitet for å

bygge relasjonene som kreves for å hjelpe ungdommene som er i en radikaliseringsprosess. I tillegg fremhever de at det å være nysgjerrig og lyttende fremfor konfronterende har vært en god strategi.

3 Teoretisk referanseramme

I dette kapittelet presenteres de teoretiske rammene som vil bli brukt til å drøfte funnene fra den kvalitative datainnsamlingen. Teoriene som er blitt identifisert som relevante er relasjonsteori, forebyggingsteori, Bronfenbrenners bioøkologiske modell, risiko- og beskyttelsesfaktorer samt flerkulturell kompetanse.

3.1 Tillit og relasjoner

Som et teoretisk rammeverk tar denne oppgaven utgangspunkt i Weber og Carters (2003) sosiale konstruksjon av tillit (Weber & Carter, 2003). Tillit defineres ifølge Weber og Carter som en sosial konstruksjon mellom to mennesker der det er en tro om at den ene tar hensyn til den andres perspektiv og mening før man fatter en beslutning (Weber & Carter, 2003, s. 19). De argumenterer for at det å bygge tillit gjør at man samtidig utvikler en relasjon. De hevder dermed at disse to prosessene er simultane. Tid er en veldig viktig faktor i prosessen med å bygge tillit, og tillit ikke er noe man bare får, men noe som må bygges opp over tid gjennom samspill mellom mennesker. Det er kun over tid man kan vise at man er verdig tilliten til den andre personen. Man kan også oppnå tillit gjennom roller man innehar, som for eksempel politi eller foreldre (Weber & Carter, 2003, s. 19). I tillegg til tid nevner Weber og Carter selvutlevering og perspektivtaking som de viktigste komponentene når man skal skape tillit. Ved at man deler av seg selv og gjør seg selv sårbar bidrar man til å bygge relasjon og samtidig tillit til andre personer. Det bør være en viss gjensidighet i det som deles, slik at man har et likt forhold (Weber & Carter, 2003, s. 31). De understreker at konfidensialitet og å ikke være dømmende er av høy viktighet. Frykten for at det man deler kan bli delt med andre og ha negativ påvirkning kan ødelegge relasjoner og tillit. Weber og Carter har satt et klart skille mellom det å ikke være dømmende og at man skal akseptere alt den andre parten sier. Den siste delen av å bygge tillitt er at man kan sette seg inn i perspektivet til den andre. Når begge personene kan se den andres perspektiv og tar det i betraktning når man fatter en avgjørelse så er konstruksjonen av tillit komplett.

3.2 Forebyggingsmodeller

Bjørgero og Myhrer (2011) refererer til flere forebyggingsmodeller for kriminalitet og andre sikkerhetstrusler identifisert av Ola Erstad i 1997, og to av disse blir brukt som et teoretisk rammeverk i denne oppgaven. De to modellene blir kalt «den sosiale forebyggingsmodellen» og «den risikobaserte forebyggingsmodellen» (Bjørgero & Myhrer, 2011, s. 18–19).

3.2.1 Den sosiale forebyggingsmodellen

Gjennom den sosiale forebyggingsmodellen forsøker man å påvirke de faktorer som gjør at mennesker blir kriminelle eller involverer seg i kriminalitet. Man ser ofte at grunner til at personer blir kriminelle er sosial marginalisering, dårlige levevilkår og dårlige oppvekstvilkår. Dette er samme trekk som man gjerne ser på de som blir radikalisert og tyr til voldelig ekstremisme. Man kan introdusere forebyggende tiltak på samfunnsnivå, gruppenivå eller individnivå (Bjørgero & Myhrer, 2011, s. 18). Innsikt i risiko- og beskyttelsesfaktorer er fundamentalt i forebyggingsarbeidet, og dette vil bli nærmere gjennomgått senere. Formålet med modellen er at om man reduserer risikofaktorer og forsterker beskyttelsesfaktorer så minsker risikoen for at en ung person blir kriminell (Bjørgero & Myhrer, 2011, s. 18).

3.2.2 Den risikobaserte forebyggingsmodellen

Den risikobaserte forebyggingsmodellen baserer seg på å tilpasse forebyggingsarbeidet i størst mulig grad til trusselen. Man vurderer en trussel basert på gjerningsmenneskenes intensjon og evne til å gjennomføre intensjonen. Dersom en av disse faktorene er lav vurderes også trusselen som lav. Risiko for hendelsen regnes som en kombinasjon av sannsynlighet for at hendelsen skjer og konsekvensen av at den skulle skje. Man vil derfor fokusere forebyggingsarbeidet på å redusere disse faktorene, og tilpasse forebyggingsarbeidet etter hvor høyt man vurderer risiko og trussel (Bjørgero & Myhrer, 2011, s. 19). Innen radikalisering vil man gjerne vurdere konsekvensen av et tilfelle av voldelig ekstremisme som stor, men sannsynlighet kan gjerne vurderes som lavere enn andre samfunnsproblem.

3.3 Bronfenbrenners bioøkologiske modell

Bronfenbrenner utviklet på 1970-tallet en bioøkologisk modell der han kombinerte sosiologisk teori og utviklingspsykologi, og denne modellen har hatt sterk påvirkning på hvordan pedagoger oppfatter at barn og unge utvikler seg (Bø, 2018, s. 169; Kvello, 2012, s. 65). Modellen baserer seg på at mennesker i utgangspunktet er født ulike på grunn av biologiske betingelser samt rollen påvirkning fra det sosiale nettverket og nærmiljøet har i utviklingen av barn og unge. Modellen består av fem nivåer av miljø som på ulike måter påvirker og påvirkes av personer. Mikrosystemet består av miljøene personen ferdes i til daglig og som har direkte påvirkning som fritidsarenaer og skolen. Miljøene i mikrosystemet kjennetegnes av personlige relasjoner, aktiviteter og roller. Mesosystemet er summen av alle mikrosystemene samt relasjonene og prosessene mellom disse (Kvello, 2012, s. 69). Man kan analysere mesosystemet for å belyse barnets oppvekstmiljø. Eksosystemet har en indirekte påvirkning på barnet eller ungdommens utvikling. Eksosystemet kan bestå av venner av foreldre, forhold på foreldres arbeidsplass og lignende som kan ha en indirekte påvirkning på ungdommen. Makrosystemet består av politiske, økonomiske, kulturelle og ideologiske beslutninger som tas for samfunnet. Kronosystemet ble introdusert av Bronfenbrenner ved en senere anledning for å understreke at personer og miljøer utvikles og endres over tid (Kvello, 2012, s. 71). Med dette ønsker Bronfenbrenner å oppfordre til å ikke forske på mennesker kun på et gitt tidspunkt, men over et tidsrom for å forstå utvikling som prosesser. Bronfenbrenner legger stor vekt på at koblingen mellom de forskjellige nivåene må være god for at man skal skape et godt samfunn og et utviklingsfremmende miljø.

Grunnen til at Bronfenbrenner sin modell blir tatt med i denne oppgaven som teoretisk rammeverk er at forebygging ofte handler om å forstå personer og hva som gjør at de ender opp der de gjør. Det å analysere mesosystemet til en person kan gjøre at man har mulighet til å skape relasjoner og finne ut hvilke justeringer som må gjøres for å få personen ut av radikaliseringsstunellen.

3.4 Risiko- og beskyttelsesfaktorer

Ifølge Øyvind Kvello er risikofaktorer en fellesbetegnelse på forhold som kan øke faren for utvikling av psykiske eller sosiale vansker (Kvello, 2012, s. 73). Beskyttelsesfaktorer er faktorer eller forhold som demper risikoen for utvikling av vansker når risikofaktorer er til stede. Kvello (2015) har utarbeidet en oversikt over 32 risikofaktorer som er knyttet til barnet eller ungdommen, familien og oppvekstmiljø (Kvello, 2015). Disse risikofaktorene inkluderer biologiske, genetiske og mentale faktorer som prematur fødsel, somatisk sykdom, lavt evnenivå, dårlig tilknytning og mobbing. Risikofaktorer relatert til foreldre og omsorgssituasjon inkluderer om foreldrene har psykiske lidelser, lavt evnenivå, uavklart oppholdsstatus i landet, mishandling, foreldre utenfor samfunnet og lignende. Det øvrige oppvekstmiljøet omfatter alle viktige mikromiljøer og risikofaktorer her er for eksempel dårlig skolesituasjon eller et nærmiljø preget av rus og kriminalitet. I tillegg har Kvello laget en liste over ti beskyttelsesfaktorer som bidrar til å dempe risikofaktorene. Disse faktorene er knyttet til at barnet har et godt nettverk rundt seg, at det fungerer på flere arenaer slik at de utvikler mestringsstrategier. De to viktigste beskyttelsesfaktorene synes å være anerkjent på tvers av studier som foreldrenes omsorgsutøvelse og barnets (sosiale) kompetanse. Andre sentrale beskyttelsesfaktorer er om foreldrene er godt integrerte i samfunnet, arbeidslivet samt at de engasjerer seg i barnet. Kvello argumenterer for at kartlegging av risiko- og beskyttelsesfaktorer gir grunnlag til å forebygge vansker som kan oppstå på et senere stadium (Kvello, 2015).

3.5 Flerkulturell kompetanse

3.5.1 Akkulturasjon

Når innvandrere ankommer nye omgivelser og begynner å få økt tilhørighet til majoritetssamfunnet ved å gradvis overta majoritetens verdier, språk og handlingsmønster kalles det for akkulturasjon (Holm-Hansen et al., 2007, s. 39). Differensiell akkulturasjon er når det oppstår akkulturasjon i ulikt tempo blant ulike medlemmer av samme familie. Dersom det er ujevn akkulturasjon blant familiemedlemmer kan det oppstå en intern konflikt som kan føre til problemer og atferd som potensielt kan komme inn under barnelovgivningens virkefelt (Holm-Hansen et al., 2007, s. 39). Akkulturasjonstress er en betegnelse på den psykologiske

anspenheten innvandre kan erfare når det oppstår en konflikt med diverse krav fra mottakssamfunnet som atferdsnormer, sosialiseringsparametre og økonomiske krav. Disse spenningene kan komme til uttrykk på forskjellige måter hos ulike mennesker, men angst, forvirring, depresjon og identitetsproblemer er noe av det som kan nevnes (Holm-Hansen et al., 2007, s. 39). Dette er relevant for mitt forskningsprosjekt da identitetsproblemer potensielt kan være en medvirkende årsak til radikaliseringsprosesser. Akkulturasjon har etter hvert fått en forlenget betydning. Det tar ikke lenger bare for seg hvordan innvandrere forholder seg til majoritetssamfunnet, men også hvordan de forholder seg til sin egen kultur. Dermed kan man si at det åpnes for to-kulturalitet (Holm-Hansen et al., 2007, s. 40). Man kan si at mestring og stress kan knyttes til akkulturasjon. Migrasjon er noe som fremkaller stress, og evnen til mestring har stor betydning. Hvordan man responderer på stress kan være avgjørende. De to ytterpunktene er enten full assimilering eller total avsondring. I midten av disse ligger integrering, hvor man da bevarer positive aspekter fra kulturen man kommer fra, samt forholder seg positiv til kulturen i det nye hjemlandet (Holm-Hansen et al., 2007, s. 40). For å kunne drive med godt sosialarbeid blant innvandrere er det behov for god innsikt i de sosioøkonomiske betingelsene innvandrere lever under, og å være klar over utfordringer som er knyttet til akkulturasjonen de står overfor. Det vil også være behov for forståelse av medbrakte skikker, sedvaner og kultur (Holm-Hansen et al., 2007, s. 42).

3.5.2 Kultursensitivitet og kulturkompetanse

Kultursensitivitet og kulturkompetanse er to viktige begreper med tanke på å møte ungdommer fra ulike bakgrunner. Begrepene blir brukt om ferdighetene sosialarbeideren har til å sette seg inn i holdninger, verdier og atferd blant innvandrere og etniske minoriteter. Kultursensitivitet handler om å ha en åpen og undersøkende holdning mens kulturkompetanse dreier seg om selve bruken av kunnskap (Holm-Hansen et al., 2007, s. 50–51).

4 Metode

I dette kapitlet presenteres og begrunnes valg av metode. Det blir gjennomgått prosessene rundt datainnsamling, utvalg av informanter samt gjennomføring og analyse av intervju. I tillegg reflekteres det over etiske vurderinger og studiens troverdighet.

4.1 Valg av metode

Forskning beskrives av Walliman (2018) som et generelt begrep for å finne ut, på en mer eller mindre systematisk måte, ting man ikke vet fra før. Det handler om å tilegne seg kunnskap og utvikle forståelse (Walliman, 2018, s. 7,16). Verktøyene eller teknikken man bruker for å forske kalles for forskningsmetoder (Walliman, 2018, s. 7). Forskningsmetoder gir forskerne teknikker til å samle, sortere og analysere informasjon slik at man kan bruke det til å komme frem til konklusjoner. Dersom man bruker riktige forskningsmetoder for sitt fagfelt, vil konklusjonene få en høyere grad av validitet og bli anerkjent for å være godt begrunnet. Forskningsmetoden som velges kan enten være kvantitativ, kvalitativ eller en kombinasjon av disse. De ulike metodene har alle sterke og svake sider, og det viktigste er å velge metoden som er best egnet til å svare på problemstillingen man har valgt (Holme & Solvang, 1996, s. 72). Både det kvalitative og det kvantitative metodesystemet har en grunnleggende likhet i at man har som formål å bidra til en bedre forståelse av samfunnet vi lever i. Den grunnleggende forskjellen mellom de to metodene er at ved kvantitativ metode omformer man data til målbare enheter som man igjen kan utføre statistiske analyser på og komme frem til en konklusjon. Ved kvalitativ metode står forskerens tolkning og forståelse i sentrum da man analyserer data som ikke kan tallfestes (Holme & Solvang, 1996, s. 73). Kvalitativ metode har sin styrke når man skal forske på mennesker, enten som samfunnsgruppe eller individuelt (Walliman, 2018, s. 148). For å kunne belyse problemstillingen og temaene for denne oppgaven på best mulig måte ble det derfor vurdert at en kvalitativ tilnærming ville gi et best mulig resultat. Dette forskningsprosjektet er en forskning på mennesker og for å få en bedre forståelse er det derfor mest hensiktsmessig å bruke kvalitativ forskning. Ifølge Bryman (2012) er en del av kritikken ved en kvalitativ tilnærming at det er en fare for at man kan bli for subjektiv (Bryman, 2016, s. 398). Svarene man får i intervjuer kan være ledet av forskerens subjektive syn på hva som er viktig og relevant. Dette kommer jeg tilbake til senere i oppgaven.

4.2 Datainnsamling

Det første jeg gjorde før jeg startet datainnsamlingen var å melde forskningsprosjektet inn til Norsk senter for forskningsdata, heretter omtalt som NSD. Prosjektet ble meldt inn i februar 2021 og godkjent av NSD i mars 2021.

Det er flere måter å gjennomføre intervjuer innenfor kvalitativ forskning. Forskere differensierer normalt mellom strukturerte, semistrukturerte og ustrukturerte intervjuer (Bryman, 2016, s. 468; DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006, s. 314). I strukturerte intervjuer gis det et sett med spørsmål til informantene. Spørsmålene er identiske og gir intervjueren muligheten til å sammenligne informantens svar. Spørsmålene er ofte veldig spesifikke og lukkede. I ustrukturerte intervjuer har forskeren som regel et spenn av temaer man ønsker å inkludere i intervjuet. Forskeren starter ofte med å stille et spørsmål og informanten svarer fritt mens forskeren stiller oppfølgingsspørsmål basert på svarene fra informanten. Ustrukturerte intervjuer har mange likheter med en samtale (Bryman, 2016, s. 468). Når man gjennomfører et semistrukturert intervju har forskeren et sett med spørsmål som er forberedt på forhånd samtidig som man har friheten til å avvike fra strukturen ved oppfølgingsspørsmål basert på informantens svar. Spørsmålene følger ikke nødvendigvis en fast sekvens da forskeren kan plukke opp svar underveis som man vil undersøke nærmere. Semistrukturerte intervjuer er den mest utbredte intervjuformen innen kvalitativ forskning og kan gjennomføres enten som individuelle eller gruppeintervjuer (Bryman, 2016, s. 468; Dalen, 2011, s. 26; DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006, s. 315). Data til denne oppgaven ble innhentet gjennom semistrukturerte intervjuer med sosialarbeidere som har roller innenfor flere kommunale etater som kunne belyse problemstillingen fra forskjellige sider. En utfordring når man skal gjennomføre intervjuer er at man som intervjuer skal være så objektiv som mulig, og unngå å stille ledende spørsmål. For å unngå dette tok jeg utgangspunkt i tidligere forskning og teori når jeg skulle formulere spørsmål. Når jeg hadde laget intervjuguiden med spørsmål fikk jeg veileder til å se gjennom for å unngå at det skulle være ledende spørsmål så godt det lot seg gjøre. I semistrukturerte intervjuer har man mulighet til å stille oppfølgingsspørsmål basert på informantens respons, men man må gjøre det uten å lede i en retning. Det er viktig å skape en trygg setting da både intervjuer og informant kan være uerfarne og usikre i denne situasjonen. Målet til forskeren er å få informanten til å dele så mye informasjon som mulig om det relevante temaet (DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006, s. 316).

4.3 Forberedelse og gjennomføring av intervju

Når man skal velge informanter til studien er det anbefalt at gruppen man intervjuer er forholdsvis homogen og har erfaring eller kunnskap som kan knyttes direkte til problemstillingen (DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006, s. 317). Man forsøker å samle en gruppe informanter som kan gi dybde og kunnskap om det man forsker på. Etter at jeg hadde valgt tema og deretter problemstilling visste jeg at jeg ønsket å snakke med sosialarbeidere i kontakt med radikaliserede ungdommer. Jeg var ute etter sosialarbeidere med lang erfaring, da jeg visste at problemstillingen var utfordrende og ikke noe som dukker opp til hver en tid. Jeg ønsket å høre om deres erfaringer, tanker og ikke minst hvordan de mener man kan forebygge radikaliserede holdninger. Jeg er klar over at hver arbeidsplass og etat jobber fra ulike perspektiver som påvirker hvordan de jobber med radikaliserede holdninger og situasjoner hvor det kan oppstå. Jeg var derfor nysgjerrig på hvordan de ulike arbeidsplassene påvirket rollene deres som sosialarbeider i kontakt med radikaliserede ungdommer. Derfor valgte jeg bevisst flere ulike arbeidsplasser i Norge hvor jeg vet de jobber med ungdommer i første linje. Jeg søkte opp de ulike arbeidsplassene, tok kontakt med dem derfra og spurte dem over telefon om de ønsket å delta i mitt prosjekt.

Jeg valgte å snakke med informanter fra Uteseksjonen, Flyktningseseksjonen, Barnevernet og Kriminalomsorgen fra ulike kommuner i Norge. Alle var mennesker med lang erfaring med ungdommer i sårbare situasjoner fra ulike etater, men med samme type stilling, sosialarbeider. Jeg ønsket å høre hvordan de forskjellige etatene tenker i møte med ungdommene, deres erfaringer og hva de tenkte de kan bidra med i henhold til problemstillingen.

Under intervjuene oppdaget jeg fort at informantenes tolkning av spørsmålene hadde stor betydning. Grunnen til dette er at hver og en av kandidatene var påvirket av sine egne individuelle erfaringer som gjorde at de tolket spørsmålene på sin måte. Jeg innså at ikke bare ville svarene derfor bli enda mer ulike enn forventet, men at mine spørsmål også var farget av mine erfaringer og min egen forforståelse. Det ble også tydelig under intervjuene at informantene hadde mye mer erfaring med ungdommer fra andre kulturer enn med høyreekstreme, som resulterte i at svarene fra informantene og dermed forskningsprosjektet ble preget av dette gjennom at den ble litt mer fokus på radikaliserende til ekstrem islamisme fremfor høyreekstremisme.

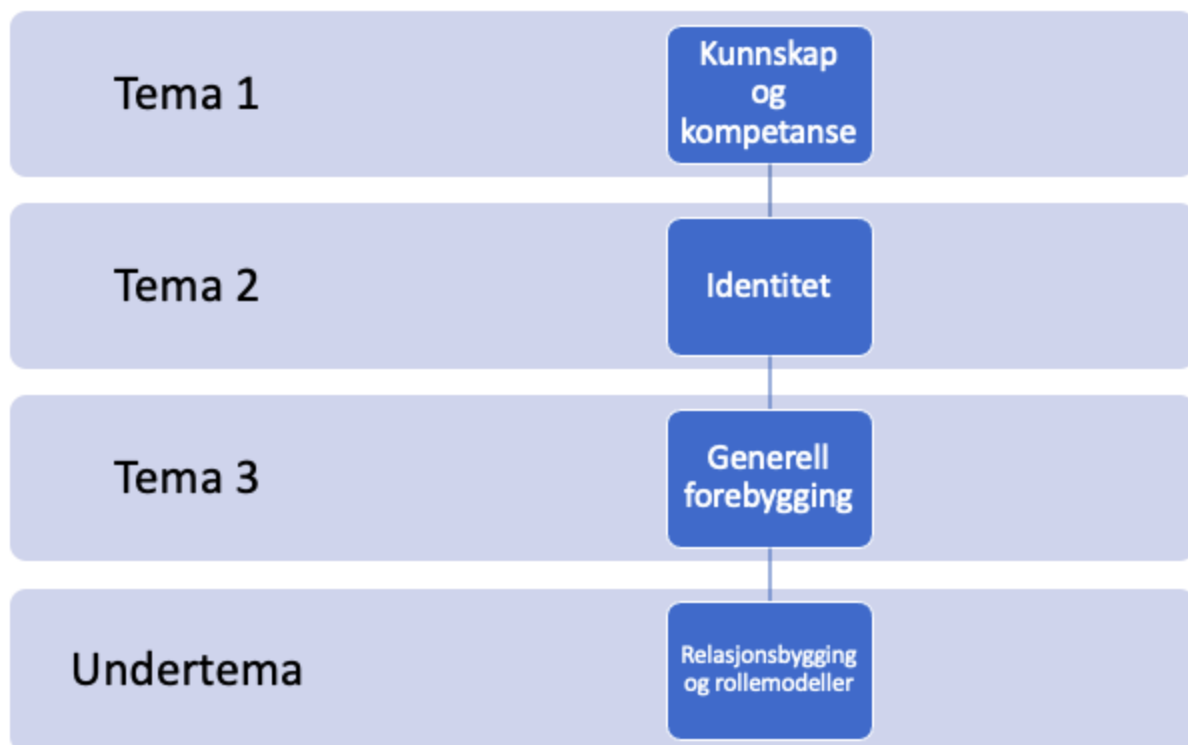
Covid-19 har vært en utfordrende tid for mange og ikke minst for oss studenter. Jeg ønsket å intervju mine informanter og visste at jeg måtte å finne en løsning på hvordan dette kunne bli gjort på best mulig måte uten at intervjuene skulle bli påvirket negativt. Det var derfor viktig for meg å ta vare på informantenes tanker og følelser med tanke på restriksjoner og velvære. Jeg la derfor opp til at hver enkelt kunne bestemme hvordan de ville være mest komfortable med å la seg intervju. Blant annet tilbydde jeg dem å ta det som videointervju og dette var det de alle ønsket å takke ja til.

På forhånd sendte jeg et informasjonsskriv med samtykkeskjema og begynte så fort jeg fikk de signert tilbake. Intervjuene varte i ca. 60 minutter, og det ble tatt opp med lydopptaker etter at informantene hadde gitt samtykke til dette.

4.4 Analyse

Kvalitativ forskning kan være komplisert, nyansert og er avhengig av forskerens tolkning av data som samles inn. Data hentet inn gjennom intervjuer og observasjoner krever samarbeid og forståelse mellom forskeren og informantene, og dataen kan tolkes på forskjellige måter (Graneheim & Lundman, 2004, s. 106). Ifølge Braun og Clarke (2006) bør tematisk analyse bli sett på som en fundamental metode for kvalitativ analyse (Braun & Clarke, 2006, s. 4). Metoden bør være den første metoden man lærer seg innen kvalitativ analyse, og bidrar til å tilegne seg evner som kan brukes i andre typer kvalitativ analyse. Tematisk analyse defineres som en metode for å identifisere, analysere og kategorisere data (Braun & Clarke, 2006, s. 6). En av fordelene med tematisk analyse er fleksibiliteten (Braun & Clarke, 2006, s. 4–5). En viktig del av tematisk analyse er først og fremst å definere hva som kvalifiserer som et tema. Et tema fanger noe viktig fra datainnsamling som kan knyttes til problemstillingen, og har et slags mønster innen datasettet (Braun & Clarke, 2006, s. 10; Graneheim & Lundman, 2004, s. 106). Forskerens dømmekraft er viktig når man vurderer hva som skal være med som et tema. Det kan være at noe blir nevnt veldig mange ganger gjennom flere intervjuer, men likevel ikke bedømmes som et stort tema i relasjon til problemstillingen. Fleksibiliteten i tematisk analyse tillater at forskeren kan ta egne vurderinger når det kommer til å velge tema så lenge det gjøres konsistent (Braun & Clarke, 2006, s. 11).

I denne oppgaven tok jeg utgangspunkt i den tematiske analysen presentert av Braun og Clarke (2006) i seks faser. Den tematiske analysen startet ved å gjøre seg kjent med dataene som var samlet inn samt å genere koder. Koder i dette tilfellet er trekk ved dataene som blir oppfattet som interessante av forskeren (Braun & Clarke, 2006, s. 18). Graneheim og Lundman (2004) refererer til koder som verktøy å tenke med. Ved å merke teksten med en kode så får man gjerne sett dataene i et annet lys (Graneheim & Lundman, 2004, s. 107). Gjennom koding organiserer man dataene inn i grupper. I og med at jeg selv hadde samlet inn dataene gjennom intervjuer hadde jeg dermed et godt utgangspunkt. Intervjuene ble tatt opp ved hjelp av lydopptaker, og for å kunne gjøre en tematisk analyse så er det essensielt å transkribere intervjuene. Dette var en veldig tidkrevende prosess, men det gjorde at jeg fikk repetert dataene en gang til og ble enda bedre kjent med datasettet. Jeg gikk gjennom intervjuetranskriberingene flere ganger og klarte etter hvert å samle kodene sammen til temaer. Etter å ha gått frem og tilbake mellom koder, tema og rådata, kom jeg til slutt frem til tre hovedtema og ett undertema som er illustrert i figuren under.

Tematisk analyse blir regnet som en relativt enkel kvalitativ analyse, men det er flere faktorer som kan resultere i en dårlig analyse som man må ta hensyn til. Den første er at man ikke analyserer dataene. Man skal ikke bare gjenta det som blir sagt i intervjuene, men ekstraktene fra intervjuene skal brukes til å illustrere det analytiske poenget forskeren ønsker å få frem (Braun & Clarke, 2006, s. 25). En annen feil som blir gjort er å bruke intervju spørsmål som tema. I disse tilfellene er ingen analyse utført med å se etter mønster i svarene fra intervjuene. Andre fallgruver man kan gå i er at man har svake temaer som enten overlapper eller ikke er relevante, eller at det ikke er sammenheng mellom de analytiske poengene man fremmer og datasettet eller teori (Braun & Clarke, 2006, s. 25). Jeg har i min analyse vært veldig bevisst på disse fallgruvene, og forsøkt å unngå å gjøre disse feilene. Jeg har gått nøye gjennom alle de transkriberte intervjuene flere ganger og prøvd å analysere svarene så objektivt som mulig.

4.5 Ethiske vurderinger

En sterk sans for etikk er en av de viktigste personlighetstrekkene man må ha når man driver med forskning, og spesielt når man utfører kvalitativ forskning som inkluderer mennesker (Yin, 2016, s. 41). Selv om temaene som informantene ble spurt om i dette forskningsprosjektet ikke kan anses å være følelsesmessig belastende så er det alltid etiske vurderinger man må ta når man involverer andre mennesker. Ethiske vurderinger som må bli tatt i betraktning under intervjuene er å passe på at alle føler seg vel og komfortable. Det er viktig å passe på at informanten ikke føler seg presset til å snakke og dele egne erfaringer. Holme og Solvang (1996) understreker at respekt for andre mennesker er fundamentalt i all samfunnsforskning (Holme & Solvang, 1996, s. 34). Informantene ble møtt med respekt ved at de fikk en grundig innføring i prosjektets formål. Samtykkeskjema ble sendt til informantene på forhånd, signert og returnert til meg. Før intervjuene startet gjentok jeg at de kun skulle svare på det de var komfortable med og jeg var opptatt av at informantene skulle få en følelse av at det var trygge rammer. En av informantene spurte om hun kunne få tilsendt spørsmålene på forhånd slik at hun kunne forberede seg. Jeg sendte spørsmålene til henne, men var bevisst på at dette kunne være noe som hadde innvirkning når jeg skulle analysere svarene. Hun hadde fått mer tid til å tenke over spørsmålene enn de andre informantene, noe som kunne påvirke intervjuet.

Informantene ble informert om at deres intervju var konfidensielt og at jeg ikke ville dele deres navn, kontaktinformasjon eller noe som kunne peke tilbake til dem. Jeg fikk samtykke til å ta opp med lydopptaker og informerte om at jeg ville oppbevare og sikre dataene slik at de ikke var tilgjengelig for andre. Opptak og de transkriberte intervjuene vil bli slettet når sensur foreligger. Selv om man garanterer for anonymitet for intervjuene vurderte jeg det også viktig å gi dem bekreftelse på dette under intervjuet slik de føler seg komfortable.

4.6 Studiens troverdighet

4.6.1 Validitet

Validitet innen forskning handler om hvilken grad resultatene fra en studie er gyldige, og at man med den valgte metoden faktisk undersøker det som den er ment å undersøke (Kvale & Rygge, 2009, s. 251; Schwartz-Shea & Yanow, 2012, s. 92). Når man gjennomfører et kvalitativt forskningsprosjekt, vil det alltid være en grad av fortolkning fra forskeren (Holme & Solvang, 1996, s. 32). Siden jeg har arbeidserfaring innenfor bransjen, var det viktig for meg å være bevisst på dette og min egen forforståelse. Alle er farget av sin bakgrunn, verdier og livserfaring og ved å være bevisst på dette var målet å være så objektiv som mulig. Det er flere valg forskeren må ta som påvirker konklusjonen på prosjektet og det er viktig å være bevisst på dette. Man tar en vurdering på hvilke spørsmål man skal stille informantene og man vurderer hvilke deler av responsen man bruker i analysen og konklusjon. Jeg har forsøkt å gjøre studien så troverdig som mulig gjennom å gjennomgå tidligere forskning og å tilegne meg kunnskap om temaet som undersøkes.

Kruuse (2003) refererer til fire vanlige feil man bør være bevisst på og vekte når man vurderer validiteten av en kvalitativ studie. Dette er forskerfeil, respondentfeil, situasjonsfeil og tidsfeil (Kruuse, 2003, s. 225). Forskerfeil er relatert til formulering av spørsmålene. Det kan hende at man overser å spørre om noe vesentlig eller at man spør feil spørsmål (Kruuse, 2003, s. 225). Spørsmålene til mine informanter ble formulert basert på tidligere forskning, og diskutert med veileder for å unngå subjektivitet og for å være sikker på at jeg fanget opp de viktigste temaene. Med respondentfeil menes det at man velger informanter som kan for lite om temaet (Kruuse, 2003, s. 226). Jeg var bevisst på at jeg ville ha informanter med lang erfaring som jeg har beskrevet nærmere i kapittel 4.3. Jeg var også klar på at jeg ønsket informanter fra

forskjellige etater for å få forskjellige syn på saken. Under intervjuene forsøkte jeg å være tydelig med spørsmålene, og spørre om bekreftelse for å unngå misforståelser. Situasjonsfeil refererer til variasjon av omstendigheter, ytre forhold og miljø (Kruuse, 2003, s. 227).

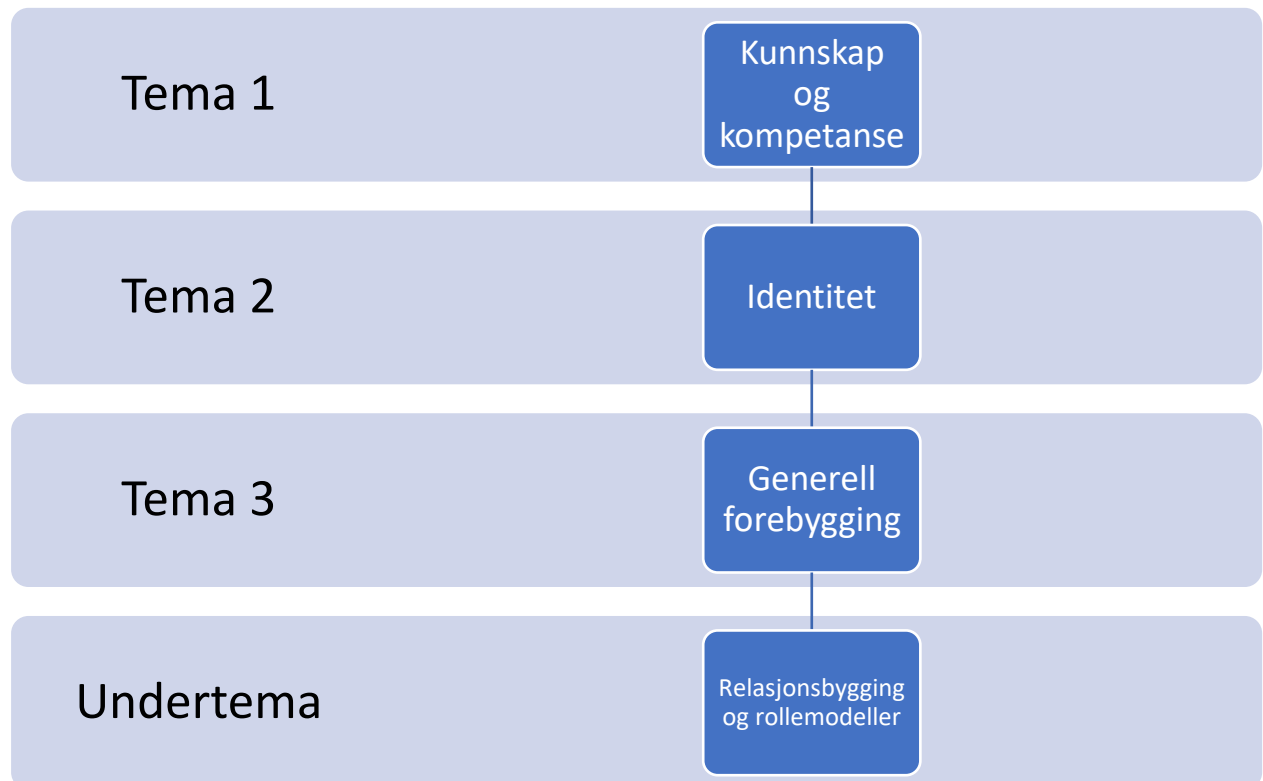
Intervjuene mine ble gjort virtuelt på grunn av koronapandemien, og man mister dermed en del skjult kommunikasjon gjennom kroppsspråk som man ville fått dersom man hadde intervjuet fysisk. Det var derfor viktig å være tydelig i språket og ha en felles forståelse om at det var en spesiell situasjon å gjøre intervjuene virtuelt. Den siste feilen man må være klar over er tidsfeil. Med det menes det at man bruker for liten tid til å få den informasjonen man trenger for forskningen (Kruuse, 2003, s. 228). Intervjuene mine varte ca. 60 minutter og det gjorde at jeg hadde god tid til å gå gjennom intervju spørsmålene jeg hadde planlagt. På slutten satte jeg av litt tid slik at informantene kunne komme med noe annet dersom de følte jeg hadde oversett noe.

4.6.2 Reliabilitet

Når man utfører forskning er det viktig at man kan vise at studien er troverdig og transparent. Det er viktig at man viser til prosedyrene man har fulgt og hvordan man har kommet frem til de konklusjonene man har (Yin, 2016, s. 13). Det at studien har høy reliabilitet vil si at man er konsistent og at andre forskere skal kunne gjenskape resultatene fra studien ved å følge de samme stegene (Kruuse, 2003, s. 245). I metoddelen har jeg derfor beskrevet hvordan jeg kom frem til at kvalitativ metode ble valgt som forskningsdesign for denne studien, hvordan og hvorfor informantene ble valgt ut og hvordan intervjuene ble gjennomført og analysert. Jeg har prøvd å være såpass tydelig og konkret i fremgangsmåten for å øke reliabiliteten i studien min. Reliabiliteten vil normalt være lavere innen kvalitativ forskning enn kvantitativ forskning da det er større grad av tolkning involvert i kvalitativ forskning (Kruuse, 2003, s. 246). Resultatene i kvalitativ forskning kan være påvirket av forskerens miljø, bakgrunn, definisjoner og erfaring. Igjen er det viktig å være bevisst på dette, slik at leseren forstår hvilke premisser og vurderinger som ligger til grunn for valg som er tatt.

5 Presentasjon av funn

Som nevnt tidligere har jeg tatt utgangspunkt i en tematisk analyse av informantene sine svar. Jeg har kommet frem til følgende temaer; kunnskap og kompetanse, identitet og generell forebygging, med relasjonsbygging og rollemodeller som undertema. Jeg vil i dette kapittelet presentere funnene innenfor disse temaene.

5.1 Kunnskap og kompetanse

Når informantene ble spurt om hvordan de kunne bidra til forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme, nevnte alle hvor viktig det er med kunnskap og kompetanse. Flere nevnte at for å kunne være med å forebygge radikaliserings blant ungdommer er det viktig å ha kunnskap om verden, politikk og ikke minst mennesker. Det er viktig å kunne gjenkjenne kjennetegn, vite rutinen på din arbeidsplass, prosedyrer og hvem du eventuelt skal kontakte. Samtlige av informantene hadde hørt om regjeringens handlingsplan og var kjent med den i ulik grad. Hvordan en skulle gå frem var det ikke en fasit på, men alle var enige om å være medmenneskelig, vise at det er lov å gjøre feil, støtte, vise forståelse samt sette grenser og

vise til loven. De mente at man ikke kan følge en mal som skal passe til det individuelle mennesket, men viktigheten her var å ikke dømme og ikke bli redd for de radikale holdningene, da det kan brukes som en ressurs som er med på å bidra til at samfunnet endrer seg. Informantene ønsket å trygge samfunnet og med det ønsket de mer informasjon ikke bare til seg selv, men også til ungdommene. Samtlige av informantene mente at informasjon om radikaliseringsprosesser til ungdommer og det å vise mulige konsekvenser av valgene ville kunne være med å påvirke i en positiv retning.

«Det å være radikal i utgangspunktet er ikke nødvendigvis noe negativt, Men når det fører til vold er da det blir farlig.» (Informant 3)

Det var flere av informantene som nevnte at det å ha radikale meninger i seg selv ikke nødvendigvis var negativt, men at det var det som gjorde at samfunnet beveget seg fremover. Med radikale meninger menes her meninger om store endringer av etablerte sosiale, politiske og økonomiske forhold. Det som krever kunnskap og kompetanse er når man må skille mellom hva som er greit og hva som ikke er det. Når går det over til å bli farlig for samfunnet? Et utdrag fra informant 5 illustrerer også vanskeligheten ved dette:

«Det kan være vanskelig å skille mellom hva som er radikaliseringsprosesser og hva som er å utforske dette med religion. Om den ungdommen satt der og sier; «du jeg lurer på om jeg skal bli buddhist», og så går på rommet og mediterer så skremmer ikke det oss så veldig. Men hvis de sier; «du jeg ønsker meg en koran og jeg lurer på om jeg skal konvertere», så er det noen som blir stresset.» (Informant 5)

Samtlige informanter la også stor vekt på viktigheten av å ha flerkulturell kompetanse, da en treffer veldig mange forskjellige mennesker fra hele verden med ulike bakgrunn og kultur. Med denne kunnskapen kunne de nå flere og vite enda bedre hvordan de kunne håndtere ulike situasjoner. Det ville være lettere å møte ungdommen der de er og vise forståelse og unngå unødvendige konflikter. Kompetanse om ulike kulturer kan være med å hindre forhåndsdomming da en vet mer om bakgrunnen til ungdommene og derfra få mer empati, medmenneskelighet og forståelse.

Noen arbeidsplasser har lite informasjon og disse informantene mente at det ikke ble lagt nok

vekt på forebyggingsarbeid gjennom kompetanse. For eksempel mente noen informanter at det burde bli en økt kompetanseøkning på skoler, hvor fokuset bør være på forebygging av ungdommer som er på vei i feil retning. Det ble argumentert med at det koster mye mer for staten med etterarbeidet enn forarbeidet. Det kan være mye bedre bruk av ressurser dersom man satser hardt på forebygging fremfor å sette inn ressurser etter at skaden har skjedd..

5.2 Identitet

Et tema som ble tatt opp som svært viktig av alle informantene når de ble spurt om hvordan de kunne bidra til forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme var identitet. På spørsmål om hva som kjennetegnet de som var i ferd med å bli radikalisererte så svarte flere at det var ungdom som slet med å finne sin egen identitet.

«Frustrasjon over å føle seg utenfor, utenforskap eller vanskelig å finne identitet typisk» (Informant 3)

Alle informantene i forskningsprosjektet påpekte viktigheten av å tilhøre et samfunn. Det å finne ut hvem en er, hvor en hører til, hvordan en vil bli sett og oppfattet og hvilke behov en har er med på å skape en identitet og en forståelse av hvor en passer inn i samfunnet. De som rekrutterer til radikalisererte grupper, bruker ofte denne identitetsforvirringen til sin fordel for å lokke til seg barn og unge til voldelig ekstremisme.

Et funn som ble påpekt av noen av informantene er hvor mye familie har å si for ungdommens identitet, spesielt for de som lever mellom to kulturer. Det å leve mellom to kulturer kan påvirke usikkerheten på hvem en er i et samfunn. Identitetsdannelsen preges av familien og deres reaksjon og inntrykk på det norske samfunnet. Integrering er med på å påvirke hvor godt ungdommen får plass inn i samfunnet. Informantene hadde erfaringer med at det kunne være utfordringer med integreringen da foreldrene kunne stå i veien og hindre barnas integrering, og med det også muligheten for å bygge relasjoner.

5.3 Generell forebygging

Når informantene ble spurt om hvordan de kunne bidra til å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme var det flere punkter som ble trukket frem.

«Jeg mener jo at sosialarbeidere er i en særstilling til å identifisere tidlig de som er i risikogruppen generelt og dermed også i fare for å bli radikalisert.» (Informant 5)

Først og fremst var alle informantene enige om at sosialarbeidere hadde en veldig viktig rolle i forbindelse med forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme da de er i førstelinjen og har direkte kontakt med mennesker. De er i en posisjon der de har mulighet til å komme tett innpå ungdommene og å skape en relasjon. I tillegg følte alle på et ansvar som følge av avvergingsplikten og så på forebygging som en av de viktigste oppgavene som sosialarbeider.

«Så vil jeg si at vi har jo et generelt, vi jobber jo forebyggende, og vi jobber forebyggende mot alt. Så jeg tenker at veldig mye av det vi gjør er forebyggende for radikaliserings selv om det nødvendigvis ikke er hovedpunktet.» (Informant 3)

Det kom frem gjennom intervjuene at forebyggende arbeid rettet mot radikaliserings er gjerne det samme forebyggende arbeidet som er rettet mot andre grupper som faller utenfor samfunnet, som illustrert i sitatet ovenfor. Strategien som benyttes er at om man jobber med de faktorene vil man automatisk også kunne forebygge radikaliserings. Flere av informantene la vekt på at de mente at det fungerte å jobbe generelt forebyggende da flere av risikofaktorene ved de som er i fare for å bli radikalisert er de samme som er til stede ved andre samfunnsproblemer som rus, kriminalitet og psykisk helse. Risikofaktorer som lav utdanning, lavt fungerende, dårlig på skolen, mobbing og manglende integrering ble trukket frem.

En av fordelene, som ble nevnt av tre av informantene, ved å jobbe generelt forebyggende fremfor spesialisert mot radikaliserings var at man da ikke «stempler» ungdommen som radikalisert og farlig med en gang. De mente at det kunne virke som en selvoppfyllende profeti dersom man går inn i samtaler med ungdommer med egne radikaliserings spesialister

og at man ikke måtte gjøre problemet større enn det er. Det ble nevnt at det er viktig å finne balansen mellom å være frempå og oppdatert samtidig som man ikke overdriver problemet.

5.3.1 Relasjonsbygging og rollemodeller

Punkter som relasjonsbygging, tillit og inkludering ble satt veldig høyt av informantene. En informant mente at en av hennes hovedroller som sosialarbeider var å bygge relasjoner slik at ungdommer kunne komme tilbake til henne og at hun kunne være et knutepunkt mellom personen og samfunnet om det var nødvendig. Det krever både tid, kompetanse og stabilitet for å bygge relasjoner og tillit til ungdommene, men gevinsten når man oppnår dette er store. Man kan kunne grave dypere for å finne de bakenforliggende årsakene til at personen er der den er. Det ble nevnt at det å være undrende fremfor konfronterende og å sette seg inn i ungdommen sine tanker hadde stor effekt i relasjonsarbeidet. Erfaringsmessig mente flere av informantene at sosioøkonomiske faktorer hadde en stor del av hvorfor noen havner utenfor samfunnet og blir radikaliseret. Det at man skaper en relasjon gjør at man kan finne ut hvordan familien er og hvilken bakgrunn man kommer fra. Familien ble fremstilt som noe som hadde en stor påvirkning for hvordan ungdommen var.

«Det er det samme som funker for å få folk ut av radikalisering som funker for å få folk inn i radikalisering. Det er typisk en radikalisor eller en person som prøver å få noen inn i et miljø, så er det det å gi en følelse av tilhørighet, gi en følelse av å bli sett, å mestre noe» (Informant 3)

Viktigheten av rollemodeller ble understreket flere ganger i mange av intervjuene. Et fellestrekk blant de som er i radikaliseringsstunellen er ofte at de har havnet utenfor samfunnet av en eller annen årsak. Det som ble trukket frem som et veldig effektivt virkemiddel av sosialarbeiderne var å ha en rollemodell som kunne hjelpe disse individene tilbake. En av informantene nevnte at de hadde adoptert en strategi som var brukt i Tyskland der tanken var at istedenfor å sette inn en ny person som rollemodell så kan sosialarbeiderne heller gi råd til de som allerede har en relasjon til ungdommen. Det kan være en trener, foreldre, en lærer eller lignende. Ofte trenger disse ungdommene kun den ene personen som er til stede og som ser dem. Noe som også ble nevnt av en informant var at hvis ungdommen hadde en annen kultur så kunne det være nyttig å få en rollemodell fra en med samme kulturbakgrunn.

Ungdommen kan da føle en naturlig tilhørighet og det kan være et godt utgangspunkt for å få en god relasjon.

6 Diskusjon

I dette kapittelet vil jeg diskutere funnene fra forrige kapittel i sammenheng med den teoretiske referanserammen for forskningsprosjektet og tidligere forskning som er gjort om temaet. Jeg vil dele drøftingen inn i de samme temaene som ble identifisert gjennom analysen av intervjuene.

6.1 Kunnskap og kompetanse

For å kunne forebygge radikalisererte holdninger ble det nevnt av informantene at det er viktig med kunnskap om hvem de radikalisererte ungdommene er og hvorfor de tar de valgene de tar. Dette vil være med å kunne forebygge den negative retningen de kan utvikle seg i.

I gjennomgangen av tidligere forskning kom det frem at flere sosialarbeidere opplevde en usikkerhet rundt hvordan man skulle forebygge radikalisering (Lid & Heierstad, 2019a, s. 95). Det ble gjerne sett på som en byrde og veldig alvorlig da det potensielt kan ende i terrorisme som har store konsekvenser (Haugstvedt, 2019, s. 152, 2020a, s. 221, 2020b, s. 2). I denne studien har det ikke blitt gjort funn om denne usikkerheten om hvordan man skulle håndtere radikalisererte ungdommer. Det kan ha med at informantene som deltok i studien var rutinerter med flere års erfaring innen temaet. Det som det derimot var en usikkerhet rundt var skillet mellom hva som er farlig radikalisering og hva som er normal utvikling og utforsking. Denne utfordringen kommer spesielt til syne med en gang det er snakk om religion. Informantene kunne finne det vanskelig å skille hvor grensen gikk mellom å for eksempel utforske islam til at det er bekymringsverdig og går over til at ungdommen blir radikalisert og villig til å ty til voldelig ekstremisme. Her må det en kunnskap -og kompetanseheving til. Informantene etterlyste mer informasjon, både til sosialarbeiderne og også til ungdommen selv. Det at sårbare ungdommer får informasjon og blir bevisst kan kanskje bidra til at de er mer bevisst på farene dersom de skulle bli kontaktet av noen som vil rekruttere dem til et radikaliseringsmiljø. Informantene la også vekt på viktigheten av flerkulturell kompetanse i slike vurderinger. Det å ha innsikt og kunnskap om andre kulturer og religioner kan være svært nyttig i rollen som sosialarbeider da man kan nå ut til flere, og få et annet tillitsforhold til ungdommene. Som sosialarbeider bør man opparbeide seg kultursensitivitet og

kulturkompetanse for å være best mulig stilt for å forebygge radikaliserings (Holm-Hansen et al., 2007, s. 50–51).

Det ble poengtert av en informant at med den rette kunnskapen og kompetansen kan man snu radikaliserings blant ungdom til noe positivt for samfunnet. Det krever en enorm innsats, konsentrasjon og vilje til å engasjere seg så ekstremt i en sak at man er villig til å bruke vold for å oppnå det. Dersom man klarer å forebygge at ungdommene bruker denne energien på feil ting, men heller får dem til å bruke dette til å gjøre positive endringer i samfunnet, så kan det være en enorm ressurs. Ifølge informanten trenger disse ungdommene tilhørighet til noe. Det å ha tilhørighet til et miljø vil oppleves som noe meningsfylt og kan gi status som vil kunne påvirke livet positivt i lang tid fremover.

Informantene anerkjente at det har vært mye fokus på økt kunnskap de senere årene og i forbindelse med regjeringens handlingsplan. De var alle enige om at å ha en fast mal og følge ikke var veldig effektivt. Dette er også samme konklusjon som Haugstvedt (2020b) kom frem til hvor han mener at standardiserte sjekklister og tilnærmeringer ikke er måten å basere forebyggingen på. Det ble nevnt av informantene at kanskje den viktigste kunnskapen å ha var å vite hvem man skulle kontakte dersom man jobbet med et bekymringsverdig tilfelle av radikaliserings og voldelig ekstremisme. Sosialarbeidere jobber med flere typer problemer og mennesker hver eneste dag, og det er umulig at alle skal være spesialister på alt. Det er derfor mer hensiktsmessig og ha noen spesialister som man kan kontakte dersom man trenger råd og veiledning.

6.2 Identitet

Informantene i dette forskningsprosjektet beskriver kjennetegnene på ungdommer som er i faresonen for å bli radikaliserings som sårbare ungdommer som har havnet på utsiden av samfunnet og som er på jakt etter sin identitet. Man kan se at det ofte er flere risikofaktorer til stede i ungdommene, og mange av disse er like som de man kan se blant ungdom som er sårbare for havne uti andre problemer som rus og kriminalitet. Dette er det samme som ble funnet da Lid et al. (2016) forsket på kommunenes rolle innen forebygging av radikaliserings (Lid et al., 2016, s. 8; Lid & Heierstad, 2019a, s. 91). Som nevnt i den teoretiske referanserammen refererer Kvello (2012) til risikofaktorer som forhold som kan øke

sannsynligheten for å utvikle psykiske og sosiale vansker (Kvello, 2012, s. 73). Det er derfor viktig å se bredt på problemet og å skape relasjoner med ungdommene. For å kunne forebygge radikaliserings må man finne ut hvilke risikofaktorer som er til stede, og hvordan man kan bygge beskyttelsesfaktorer og resiliens slik at ungdommen blir mindre sårbar for å bli rekruttert til radikaliserende miljøer. Kvello (2015) har identifisert 32 ulike risikofaktorer og argumenterer for at de fleste av oss klarer å håndtere en til to risikofaktorer, men når ungdommer har flere enn fem risikofaktorer så defineres man som høyrisikoutsatt og det er sannsynlig at man kan utvikle vansker (Kvello, 2015). Måten sosialarbeidere kan bidra til å forebygge at disse ungdommene blir radikaliserende er å bygge opp beskyttelsesfaktorer. Kvello (2015) mener at de to aller viktigste beskyttelsesfaktorene er foreldrenes omsorgsevne og barnets (sosial) kompetanse. Som sosialarbeider er man i en posisjon hvor man kan være til hjelp for ungdommen til å ta riktige valg og beslutninger. Man kan være der som en trygg, stabil voksen person de kan ha tillit til hvor man kan hjelpe dem med å løse utfordringer, hjelpe dem til å se de ulike mulighetene de har og vise dem hvordan en kan oppnå dette. Det er viktig for sosialarbeidere å bidra til å skape gode mestringsstrategier slik at ungdommen kan føle seg hørt, sett og å finne sin egen identitet.

Både denne studien og tidligere studier identifiserer et fellestrekk for ungdommer i faresonen for å bli radikaliserende som at de er på jakt etter sin egen identitet (Haugstvedt, 2019, s. 152; Lid & Heierstad, 2019b, s. 26). Familiens rolle i denne identitetsskapelsen ble trukket frem av flere av informantene som særdeles viktig, og det ble også spesifikt nevnt i forbindelse med unge innvandrere. Ifølge Holm-Hansen et al. (2007) er identitetsproblemer noe som kan oppstå som et resultat av akkulturasjonsstress (Holm-Hansen et al., 2007, s. 39). Man kan spesielt oppleve det der man har differensiell akkulturasjon innad i familien. Ved differensiell akkulturasjon tilpasser ungdom og foreldre seg den nye kulturen i ulikt tempo. Som barn eller ungdom kan man da finne seg i midten av to kulturer som kan gjøre det vanskelig å finne sin egen identitet (Holm-Hansen et al., 2007, s. 39). Med utgangspunkt i min forståelse kan det å leve mellom to kulturer påvirke usikkerheten på hvem en er i et samfunn. Identitetsdannelsen kan preges av familien og deres reaksjon og inntrykk på det norske samfunnet. Flere av informantene påpekte hvor viktig integrering er for å påvirke hvor godt ungdommen får plass inn i samfunnet. Informantene hadde erfaringer med at det kunne være utfordringer med integreringen da foreldrene kunne stå i veien og hindre barnas integrering. Det ble derfor påpekt at sosialarbeideren her hadde en viktig rolle ved å gi et godt førsteinntrykk, være

medmenneskelig og hjelpe de som kommer til Norge i denne fasen. Foreldrene sine meninger og erfaringer med det norske samfunnet kan bli overført til barnet. Enten det er positive eller negative erfaringer. Det er derfor viktig som sosialarbeider å se bredt på problemet for å finne roten til hvorfor ungdommen tenker slik den gjør.

Når man lever mellom to ulike kulturer, kan man ofte oppleve å møte på utfordringer. Man kan få følelsen av at en ikke strekker til. Man må tenke mer over alle valgene man tar da hver vurdering og valg vil reflektere over på den identiteten man prøver å bygge. Man ønsker gjerne å bygge en bro mellom to kulturer. Uansett hvilke valg en tar, vil det være utfordringer på den ene siden og hver beslutning kommer med et stort ansvar. Tilhørighet er en stor faktor dersom man ikke passer helt inn i noen kulturer, og ikke får aksept fra noen av sidene, hvilken del tilhører man? Den mellomdelen kan ofte føles som man ikke tilhører noen samfunn. Dette kan være med å starte en negativ utvikling hos enkelte ungdommer.

6.3 Generell forebygging

Gjennom intervjuene kom det frem at informantene hadde en generell innfallsvinkel til forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme fremfor å jobbe veldig målrettet mot dette. Det ble vurdert til å være et for smalt tema, og tanken var at det kunne være mot sitt formål dersom man hadde for mye fokus på radikaliserings. Det ble satt lys på at det var mange av de samme risikofaktorene ved de som var sårbare for radikaliserings som det er for andre samfunnsproblemer som rus og kriminalitet. Disse funnene samsvarer med tidligere forskning som sier at hovedstrategien til kommunene er å møte utfordringene med radikaliserings på samme måte som de møter andre problemer (Lid et al., 2016; Lid & Heierstad, 2019a). I den teoretiske referanserammen til oppgaven ble det redegjort for den sosiale forebyggingsmodellen, og det er i stor grad denne modellen som ligger til grunn når man ser på hvordan sosialarbeidere kan bidra til å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme (Bjørge & Myhrer, 2011, s. 18). Modellen sier at man må se bakom problemene og holdningene for å komme til roten av problemet, og hensikten er å redusere risikofaktorene og å bygge opp beskyttelsesfaktorer. Det er derfor essensielt med en god kunnskap om risiko- og beskyttelsesfaktorer, som ble nærmere drøftet i kapittel 6.2. I tillegg er en fordel med generell forebygging at man ikke «stempler» ungdommer som radikalisererte. En informant argumenterte for at dersom man er veldig tydelig på at man jobber mot

radikalisering og voldelig ekstremisme så kan det potensielt utvikle seg til å bli en selvoppfyllende profeti og virke mot sin hensikt. Det ble nevnt at en risikofaktor som potensielt kan bidra til at ungdommer havner i en radikaliseringstunell er at de har blitt mobbet i barndommen. Dersom de da blir konfrontert med at de er radikaliserte og merker at de får en slags frykt og respekt for det, så kan det være den statusen de trenger for å gå videre i dette løpet.

I tillegg var det noen av informantene som bemerket at man ikke måtte gjøre problemet større enn hva det er. Med det mente de at det er begrenset med saker i Norge som omhandler saker der det er radikalisering og voldelig ekstremisme. Det ble likevel understreket at det er viktig at man er forberedt og oppdatert på temaet, da konsekvensene kan være enorme. Dette understrekes også i regjeringens handlingsplan. Den risikobaserte forebyggingsmodellen som ble presentert i den teoretiske referanserammen baserer seg på at man tilpasser forebyggingsarbeidet i størst mulig grad til trusselen (Bjørge & Myhrer, 2011, s. 19). I denne modellen vurderer man trusselen basert på gjerningsmannens intensjon og evne til å gjennomføre intensjonen. I og med at de fleste kommuner jobber generelt forebyggende i Norge så er det vanskelig å vite hvor stor trusselen for voldelig ekstremisme er, og det ble også poengtert av informantene at det er veldig vanskelig å vite hva resultatene er av det forebyggende arbeidet som legges ned. Som sosialarbeider jobber man med ungdommene, prøver å hjelpe og veilede, men til syvende og sist kan man ikke helt vite om det er det forebyggende arbeidet som gjør at ungdommen ikke utviklet seg til å utføre voldelige handlinger. En informant poengterte at det uansett vil være veldig mye billigere og mindre skadelig å jobbe forebyggende fremfor å prøve og reparerer etter at skaden har skjedd.

6.3.1 Relasjonsbygging og rollemodeller

Et av de viktigste bidragene som ble trukket frem av informantene om sosialarbeidernes rolle innen forebygging var å bygge relasjoner med ungdommene samt å enten selv være eller å benytte seg av rollemodeller i arbeidet.

Weber og Carter (2003) nevner tid, selvutlevering og perspektivtaking som de viktigste komponentene for å opprette tillit mellom to mennesker, og dermed også en relasjon (Weber & Carter, 2003, s. 47). I tillegg vil jeg argumentere for at stabilitet er en svært viktig del av

det å skape tillit. Det er derfor viktig at man som sosialarbeider tar seg tid til å bygge og pleie relasjonene slik at man kan bidra på en positiv måte. Som nevnt tidligere trenger de sårbare ungdommene å bli sett og hørt og ha noen de kan stole på. Når tillit er opprettet kan man skape en relasjon hvor man kommer inn på ungdommen og får vite mer om bakenforliggende årsaker, og dermed kan man også vite mer hvordan man skal hjelpe. Det ble nevnt av informantene i studien viktigheten av å være undrende til meningene ungdommene hadde, og se ting fra deres perspektiv. Dette er strategier som Weber og Carter (2003) også mener er viktige i relasjonsbyggingen. Det ble understreket av alle informantene at man ikke skulle være konfronterende i møte med ungdommen, men heller nysgjerrig og imøtekommende. I Bronfenbrenner sin bioøkologiske modell står mikrosystemet for direkte kontakt med barnet. Dette kan være familien, nærmiljøet, fotballklubben eller lignende. Viktigheten av relasjoner blir også understreket i denne teorien. Bronfenbrenner mener at relasjonene må være balanserte, følelsesmessig engasjerende og vare over tid (Kvello, 2012, s. 66). Bronfenbrenner beskriver også familiens rolle i det han refererer til som tilskrevne arenaer og relasjoner (Kvello, 2012, s. 72). Når barn er små så er det foreldrenes valg om hvilken barnehage og skole, hvilken aktivitet de skal meldes inn i og hvilket nabolag de bor i som avgjør hvilke relasjoner barna kan bygge. Etter hvert som barna blir eldre kan de velge egne relasjoner og arenaer, men da har de allerede utviklet en høy grad av preferanse for relasjonsarenaer basert på foreldrenes valg (Kvello, 2012, s. 73). Dette stemmer godt overens med hva informantene i studien observerte. Familien har en enorm påvirkning på barna og det er derfor viktig å involvere dem dersom man skal komme til roten og forstå hvorfor barnet har de holdningene det har.

I intervjuene var rollemodeller et tema som ble nevnt flere ganger som en måte man kunne hjelpe ungdommer ut av radikaliseringsstunellen. Ofte trenger disse ungdommene bare en person som ser dem, hører på dem og gir de bekreftelse. Bronfenbrenner refererer til disse personene som mentorer og ser på de som særdeles viktige for barn og ungdoms utvikling (Bø, 2018, s. 180). Bø (2018) refererer til en studie utført av Furman (2000) som konkluderte med at dersom et barn vokser opp i håpløse betingelser så er den faktoren som har mest positiv virkning at man har én voksen mentor (Bø, 2018, s. 180). Dette bekrefter funnene i dette forskningsprosjektet der viktigheten av rollemodeller ble tatt opp flere ganger. En strategi som ble nevnt av to informanter var at istedenfor at sosialarbeideren skulle prøve å opprette en relasjon med ungdommen, som ifølge Weber og Carter (2003) krever mye tid og

arbeid, kan det være mer hensiktsmessig å gi råd til personer som allerede er i ungdommens liv og som allerede har en relasjon. Dette kan være en fotballtrener, en lærer eller en annen person som kan bidra ved å se ungdommen. Ofte er det kun dette som trengs for å forebygge en sårbar person. At de mottar bekreftelser og blir sett.

7 Avslutning

I dette forskningsprosjektet har jeg gjennom kvalitativ forskning undersøkt hvordan sosialarbeidere kan bidra til å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. I min studie har jeg intervjuet fem sosialarbeidere innen forskjellige etater i ulike kommuner i Norge. Jeg begynte med å gå gjennom tidligere forskning på området og relevant litteratur for deretter å finne teoretisk referanseramme for oppgaven. Deretter gjennomførte og analyserte jeg intervjuer for å kunne besvare min problemstilling som var:

«På hvilken måte kan sosialarbeidere bidra til å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme blant ungdommer?»

Først og fremst konkluderer både informantene i denne studien samt tidligere forskning at sosialarbeidere er i en særstilling til å identifisere de som er i risikogruppen for å bli radikaliseret. Ungdommene som er i fare for å bli radikaliseret er ofte sårbare og føler seg utenfor samfunnet, og dette er en gruppe sosialarbeidere har mulighet til å komme tett på.

Funn fra denne studien beskriver de som er sårbare for radikaliserings og voldelig ekstremisme som personer utenfor samfunnet som er på jakt etter sin egen identitet og som mangler tilhørighet. Det blir påpekt at det kan være ungdommer som har flere risikofaktorer som gjør de er enklere å rekruttere til feil miljøer. Måten sosialarbeidere kan bidra til å forebygge dette er å møte ungdommene med undring, bygge beskyttelsesfaktorer og bidra til å få ungdommer til å føle tilhørighet til gode miljøer og å være del av et fellesskap. Informantene la vekt på hvor viktig familien er når det kommer til å skape identitet, og spesielt ungdommer som er flerkulturelle. Det er derfor viktig at sosialarbeidere ser på de underliggende årsakene når de skal drive forebyggende arbeid.

Informantene i studien la stor vekt på viktigheten av å bygge relasjoner og å ha rollemodeller. Ofte trenger disse ungdommene kun en person som ser og hører hva de har å si. Det handler altså om å skape en tilhørighet. Informantene poengterte at det ikke nødvendigvis var sosialarbeideren som måtte skape en relasjon. Ifølge Weber og Carter (2003) kreves det mye tid for å skape en relasjon. Det kan være mer hensiktsmessig at man benytter seg av en person

som allerede er i ungdommens liv som rollemodell. Det kan være en lærer, en trener eller en annen voksen, og så kan sosialarbeideren gi råd og veiledning til rollemodellen ved behov.

7.1 Avsluttende refleksjoner

Den kunnskapen jeg hadde før jeg begynte med forskningsprosjektet var at jeg ble skremt av radikaliserede holdninger. Etter å ha lest utallige artikler, bøker og teorier har jeg innsett at det å ha radikale meninger eller holdninger er en annen måte å si at en har sterke meninger om et tema, og at man ønsker en endring i samfunnet. Det i seg selv er en kjemperessurs. Med ulike meninger skaper man ledere og diskusjoner som er kritisk for å endre verden og samfunnet til et bedre sted. Bekymringen starter når de radikale holdningene utvikler seg til vold og ekstremisme og at man bruker vold for å skremme eller fronte sine meninger. Det er her jeg lærte skillet da jeg behandlet det å være radikal i samme kategori. Jeg har lært at det ikke var farlig så lenge man holdt seg innenfor loven, og ikke var en fare for seg selv eller andre. Det er derfor viktig at man ikke tar fra ungdommen alle radikale meninger så lenge det ikke utvikler seg til voldelig ekstremisme. Jeg har lært hvordan begrepet radikalisering ikke nødvendigvis er negativt og at begrepet blir diskutert og om hvorvidt det som menes med radikalisering går over til det nye ordet ekstremisme.

Litteraturliste

- Bjørger, T., & Gjelsvik, I. M. (2015). *Forskning på forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme*. (2. utg.). Politihøgskolen. *
- Bjørger, T., & Myhrer, T.-G. (2011). *Forebygging av terrorisme og annen kriminalitet*. Politihøgskolen. *
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>*
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods* (5. utg.). Oxford University Press. *
- Bø, I. (2018). *Barnet og de andre* (5. utg.). Universitetsforlaget.
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode: En kvalitativ tilnærming*. Universitetsforlaget. *
- DiCicco-Bloom, B., & Crabtree, B. F. (2006). The qualitative research interview. *Medical Education*, 40(4), 314–321. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2929.2006.02418.x>*
- Graneheim, U. H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: Concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24(2), 105–112. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2003.10.001>*
- Haugstvedt. (2019). Trusting the Mistrusted: Norwegian Social Workers' Strategies in Preventing Radicalization and Violent Extremism. *Journal for Deradicalization*, 19, 149–184.*
- Haugstvedt, H. (2020a). Research Note: 'How Can I Get Them Offstage?' – Critical Reflections on a Researcher's Approach to Qualitative Data Collection with Social Workers Involved in Preventing Violent Extremism in Norway. *Journal for Deradicalization*, 23, 214–234.*
- Haugstvedt, H. (2020b). The role of social support for social workers engaged in preventing radicalization and violent extremism. *Nordic Social Work Research*, 1–14. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2020.1806102>*
- Holme, I. M., & Solvang, B. K. (1996). *Metodevalg og metodebruk* (3 utg.). TANO. *
- Holm-Hansen, J., Haaland, T., & Myrvold, T. (2007). *Flerkulturelt barnevern: En kunnskapsoversikt*. Norsk institutt for by- og regionforskning. *
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2014). *Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme*. Justis- og beredskapsdepartementet. *
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2020). *Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig*

- ekstremisme- revisjon 2020*. Justis- og beredskapsdepartementet. *
- Klemp, M. (2016). «Vi vet allerede hvem de er»: En studie av barnevernets møte med radikaliserings og voldelig ekstremisme [Masteroppgave]. VID Vitenskapelige høyskole, avd. Misjonshøgskolen. <http://hdl.handle.net/11250/2404770>*
- Kruuse, E. (2003). *Kvalitative forskningsmetoder i psykologi og beslægtede fag* (5. utg.). Dansk psykologisk Forlag. *
- Kvale, S., & Rygge, J. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal akademisk. *
- Kvvello, Ø. (2012). Transaksjonsmodellen. I *Oppvekstmiljø og sosialisering* (2. utg., s. 62–81). Gyldendal Norsk Forlag.
- Kvvello, Ø. (2015). *Barn i risiko skadelige omsorgssituasjoner* (2. utg.). Gyldendal akademisk. *
- Lid, S., & Heierstad, G. (2019a). Kommunal skreddersøm eller one size fits all? I *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme* (s. 91–113). Gyldendal Norsk Forlag. *
- Lid, S., & Heierstad, G. (2019b). Norske handlemåter i møtet med terror. I *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme* (s. 15–48). Gyldendal Norsk Forlag. *
- Lid, S., Winsvold, M., Søholt, S., Heierstad, G., & Klausen, J. E. (2016). *Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme—Hva er kommunens rolle?* Norsk institutt for by- og regionforskning. *
- Neumann, P. R. (2013). The trouble with radicalization. *Internasjonal Affairs*, 89(4), 873–893.*
- PST. (2021). *Nasjonale trusselvurdering 2021*. Politiets sikkerhetstjeneste. *
- Schwartz-Shea, P., & Yanow, D. (2012). *Interpretive research design: Concepts and processes*. Routledge. *
- Sedgwick, M. (2010). The Concept of Radicalization as a Source of Confusion. *Terrorism and Political Violence*, 22(4), 479–494. <https://doi.org/10.1080/09546553.2010.491009>*
- Walliman, N. (2018). *Research methods: The basics* (2. utg.). Routledge. *
- Weber, L. R., & Carter, A. I. (2003). *The Social Construction of Trust*. Springer Science Business Media. <https://doi.org/10.1007/978-1-4615-0779-6>*
- Yin, R. K. (2016). *Qualitative research from start to finish* (2. utg.). Guilford Press. *

Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsskriv til informanter

Vil du delta i forskningsprosjektet «ungdommer med radikalisererte holdninger?»

Mitt navn er [REDACTED] og jeg studerer barnevernspedagog ved Universitetet i Stavanger. Jeg er spesielt interessert i hvilke ungdommer som utvikler radikalisererte holdninger, hvem som velger å bruke vold for å oppnå sine mål og hvorfor de velger å gå denne retningen. På samme tid har jeg en stor interesse for hvordan vi kan forebygge disse holdningene og hvordan vi kan være til hjelp for å skape et tryggere samfunn. For å øke kunnskapen rundt dette temaet, ønsker jeg å vite mer om erfaringene du har hatt i møte med denne type ungdommer

Dette er en invitasjon til deg til å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke sosialarbeiderens rolle i kontakt med ungdommer med radikalisererte holdninger.

Her får du informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Mitt bachelorprosjekt undersøker sosialarbeiderens rolle i kontakt med ungdommer som er i en prosess med å utvikle radikalisererte holdninger. Gjennom individuelle intervjuer ønsker jeg å undersøke din erfaring med ungdommer som er i denne prosessen.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å få delta fordi du er fagperson, barnevernspedagog eller sosionom med erfaring i arbeid med ungdommer i en sårbar gruppe.

Hva innebærer det for deg å delta i prosjektet?

- Deltakelse på et individuelt intervju, enten fysisk eller via zoom/teams.
- Du blir invitert til å snakke fritt om egne erfaringer.
- Forutsatt samtykke fra deg, blir det tatt lydopptak og notater fra intervjuet.

- Det er frivillig å delta og du kan når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet.
- Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.
- Det er et fritt samtykke uten noe form for press

Ditt personvern

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene som står i dette skrivet. Kun jeg (██████████) vil ha tilgang til dine personopplysninger.

Jeg har innført forsvarlige rutiner for datasikkerhet og har flere tiltak for å sikre at ingen andre får tilgang til personopplysningene dine. Informasjonen din vil bli anonymisert, derfor vil det ikke være mulig for andre å kjenne igjen individuelle opplysninger. Alle navn og kontaktopplysninger blir erstattet med en kode som lagres adskilt. Opplysningene blir innelåst og/eller kryptert. Kryptering sørger for at konfidensielle opplysninger ikke kan leses av uvedkommende.

Hva skjer med opplysningene dine når jeg avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene slettes når prosjektet avsluttes/avhandlingen er godkjent, noe som etter planen er juni 2021.

Dine rettigheter Som informant har du du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene.
- Å få rettet personopplysninger om deg.
- Å få slettet personopplysninger om deg
- Å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hva gir meg rett til å behandle personopplysninger om deg?

All behandling er basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger, institutt for sosialfag, har NSD — Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan du finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til prosjektet, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Prosjektansvarlig: [REDACTED]
- Hovedveileder: [REDACTED]
- Vårt personvernombud: E-post: personvernombud@uis.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med Norsk senter for forskningsdata AS:

E-post: personverntjenester@nsd.no

Med vennlig hilsen

[REDACTED]

Vedlegg 2: Samtykkeerklæring

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Radikaliserte ungdommer», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i prosjektet «Radikaliserte ungdommer»

å delta i et individuelt intervju

at det blir tatt lydopptak under intervjuet

at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Intervjuguide

(Ca 60min)

Problemstilling 1: hvilke rolle og hvilket ansvar har «sosialarbeider» i møte med radikaliserede ungdommer?

Problemstilling 2: På hvilken måte kan sosialarbeideren bidra til å forebygge radikaliserings av ungdommer?

Kunnskap/kompetanse

1. Beskriv ... hva tenker du når jeg nevner radikalisme?
 - Radikaliserede holdninger blant ungdommer
 - Erfaringer med radikaliserede ungdom
2. Fortell ... hvilke erfaringer har du med radikaliserede ungdommer?
 - Erfaring i møte med radikaliserede holdninger
 - Fysisk møte med en ungdom?
 - Samtale blant kollegaer?
 - Informasjon gjennom jobben?
3. På hvilken måte har problemstillingen rundt hvordan du kan forebygge radikaliserings blitt diskutert på arbeidsplassen din?
4. Hvilken informasjon/kunnskap er tilgjengelig på arbeidsplassen når det kommer til dette temaet?
 - Behov for mer informasjon/kunnskap?
 - Hva hadde du trengt som sosialarbeider?
5. Hva tenker du om regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme?
 - Virkningen av handlingsplanen?
 - Kunnskap og informasjon fra kommunen?
 - Relevans for sosialarbeiderrollen/arbeidsplassen
6. Hva tenker du om statens ressursbruk i forhold til hvor utbredt radikalismen er?
 - Behov for egne stillinger, på ulike etater?
 - Hva mangler?

- Hvor stort er miljøet og hvor omfattende er det og hvor mye ressurser bruker de i forhold til mengde?
- Er det direkte stillinger?
- Trenger vi slike stillinger og hvorfor?

7. Har du merket endringer i miljøene over årene i arbeid?

- På hvilken måte da?

Rolle og ansvar

9. Hvilken rolle mener du at du som sosialarbeider har i kampen mot radikaliserings?

- Hvordan utøves denne rollen?

10. Hvilket ansvar mener du at du har i kampen mot radikaliserings?

- Hvordan utøves dette ansvaret?

Håndtering:

11. På hvilken måte tenker du som sosialarbeider at du bør møte disse ungdommene?

12. Finnes det noen fellestrekk for den radikalisererte?

13. Hvordan håndterer du det dersom hatet er rettet mot deg?

- Hvordan bør det håndteres?

14. Hvordan håndterer du relasjonen i møte med ungdommen hvis holdningen er veldig ulik din egen?

Tiltak

15. Hvilke tiltak har din arbeidsplass med tanke på forebygging av radikaliserings?

- Hvis ingen spesielle, hva tenker du om det?
- Hvilke tiltak burde det vært?
- Hva hadde du trengt?

16. Hvordan kan vi forebygge slike holdninger?

17. Finnes det en prosedyre du følger dersom man møter en ungdom med radikalisererte holdninger?

18. Hvordan kan du som sosialarbeider bidra til å forebygge radikalisering?

Vedlegg 4: Godkjenning fra NSD

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Radikaliserte ungdommer

Referansenummer

305712

Registrert

24.02.2021 av [REDACTED]

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Stavanger / Det samfunnsvitenskapelige fakultet / Institutt for sosialfag

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

[REDACTED]

Type prosjekt

Studentprosjekt, bachelorstudium

Kontaktinformasjon, student

[REDACTED]

Prosjektperiode

24.02.2021 - 08.06.2021

Status

08.03.2021 - Vurdert

Vurdering (1)

08.03.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 08.03.2021, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

<https://www.nsd.no/personverntjenester/fulle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-enderinger-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 08.06.2021.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

TAUSHETSPLIKT

Informantene i prosjektet har taushetsplikt. Det er viktig at intervjuene gjennomføres slik at det ikke fremkommer opplysninger som kan identifisere enkeltpersoner eller avsløre annen taushetsbelagt informasjon.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!